

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udrag fra Holberg og hans Scene

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg og hans Scene", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 25. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324075271104/facsimile.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

Pedanteriet i *Erasmus Montanus*? Blæst bort som Støv af en banket Paryk. Kun en halv komisk Moral er tilbage, som maaske Forsigtighed paa-nødte Holberg. Den Jeronimusagtige Slutnings-moral i Stykkerne spiller samme Rolle som Forherligelsen af Ludvig den Fjortende i Molières *Tartufo*. Vilde man sejle saa haardt mod Strømmen som Holberg, maatte man dog sikre sig en Redningsbøje ved Kæntringen. Holberg gjorde Revolution og dækkede sig efter bedste Evne med Barrikader. Han staar selv aandelig frigjort, svingende Oplysningsfanen i sin Haand.

Virkingen af Komedieme var øjeblikkelig og stor. Tilskuere strømmede til, og det nye Drama skabte sig hurtigt dygtige Fremstillere. Truppen var en Blanding af danske, norske, franske Elementer — ganske som det Holbergske Skuespil selv. Men efterhaanden tog Besøget af, den herskende Interesseløshed maatte dræbe en Scene, som ikke støttedes ovenfra. Og her var ingen Hjælp at vente fra det tyske Hof. Efter Fallit og Ligbegængelse lukkedes Teatret endeligt og uigenkaldeligt, da Pietismen kastede Jord over den aabne Grav.

Holberg havde stræbt at faa de Udannede i Tale, han havde leet dem vaagne, men snart sank de hen i en Døs. Og paa onskabsfuld Forfølgelse og daglig Kval havde der ingen Mangel

været: *Det lykkelige Skibbruds* Digter har selv klaget os sin bitre Nød.

Holberg trak sig ensom og forpint tilbage i sin Hule. Vilde de ikke høre, hverken Dannede eller Udannede? Kunde han ikke faa Tag om dette Folks Hofte?

Saa er det, han skriver sin Danmarkshistorie. Han, hvis store Hjærte bejler til sit Folks Kærlighed med al Forstandens Veltalenhed, vil lære sine Medborgere, at de er et Folk, igennem deres Historie. Hvad enten der meldes om Overtro eller Forstand, Fordom eller Oplysning, det er Historien, som betinger Folkets Fremtid. Historien var ikke lys, Fortiden glædeløs, som for den Olding, der nedskrev det Overleverede. Dog maaske kunde dette Værk blive det bedste Redskab til Folkets Oprensning.

Lægfolk læste det ikke, Kongen belønnede det ikke, men de Lærde nærmede sig Holberg. Og til dem skriver han Artikler paa Artikler, den store Mængde ivrige, paastaaelige, oplysende, vittige, bitre, kedelige, programatiske, undertiden snusfornuftige, men altid logiske Epistler i sine sidste Leveaar.

Han oplevede, at Teatret aabnedes igen, men der indfandt sig intet Publikum for hans Stykker.

Nu, tohundrede Aar efter hans Fødsel samstemmer alle ved hans Fest — Hof, Universitet og Borgere; selv de, der lidet skatter hans Værd,